

Qui vol destruir la nació catalana?

–mecanismes i responsabilitats d'un crim organitzat–

CARLES CASTELLANOS (enginyer industrial i lingüista, doctor en traducció per la Universitat Autònoma de Barcelona)

La nació catalana, comunitat humana creadora d'una cultura potent que s'ha anat desenvolupant des de fa més de mil anys en un territori que compta avui amb més de deu milions de persones, que acumula, per tant, en una prolongada història realitzacions importants en tots els camps de l'activitat humana i que compta amb una llengua d'una gran vitalitat dins el món globalitzat a l'albada dels segle XXI, troba entrebancada avui la seva pervivència.

Sovint s'han volgut presentar les dificultats per a la vida col·lectiva de la nació catalana en els nostres dies com el resultat d'un seguit de fatalitats inevitables, contra les quals cap mena de mesura a aplicar no fóra possible.

En aquest article intentaré d'exposar, d'una manera resumida, els diversos mecanismes que operen contra l'existència dels trets lingüístics i culturals constitutius de la nació catalana en aquests moments. Mostraré que no es tracta de fenòmens casuals o marcats per la fatalitat, sinó que responen a accions voluntàries que entren en el terreny de l'actuació social i política i que, per tant, són actuacions a les quals pot ser atribuïda una responsabilitat ben concreta i definida i que, en la majoria dels casos, són tan netament criticables d'una manera explícita com plenament modificables.

Carles Castellanos

FOTO: R. Puig Coromines

Les grans línies d'actuació contra la nació catalana

La primera observació general que es pot fer és que no es tracta d'una actuació que es pugui reduir al moment present o que es pugui atribuir només a un parell de partits de matriu espanyola, perquè aquest procés és antic i no s'ha arribat a aturar en les èpoques en què hi ha hagut marcs polítics menys agressius en les diferents àrees del nostre país. Moltes de les línies de destrucció de la nació catalana han continuat existint durant el govern de CiU al Principat de Catalunya o durant el govern d'esquerres a les Illes Balears. És evident que ha estat sobretot en

moments de domini més ampli del PP i del PSOE que la política de destrucció de la nació catalana ha funcionat d'una manera més plena; però moltes d'aquestes actuacions han estat diversificades i han persistit d'una manera més prolongada.

Les actuacions contra la nació catalana poden ser resumides en els àmbits següents:

- Actuacions contra la normalització social de la llengua catalana
- Actuacions contra els referents culturals nacionals i contra l'auto-identificació col·lectiva
- Actuacions contra el desenvolupament com a comunitat cultural

a) Actuacions contra la normalització social de la llengua catalana

Les actuacions que es duen a terme en aquest àmbit tendeixen totes a frenar el procés de normalització social de la llengua catalana. Més concretament, allò que es vol evitar en aquests moments és la possibilitat de fer de la llengua catalana la llengua general de relació social en els territoris que li són propis.

En aquest sentit, al llarg dels darrers temps s'ha anat promovent un ús subordinat de la llengua catalana fins i tot en les emissores de ràdio i de televisió d'expressió catalana. Aquesta degeneració ha estat denunciada a bastament

per diversos autors i per això no m'hi entretindrè; em limitaré a apuntar aquelles qüestions que s'han anat agreujant i que són de caràcter divers.

Des d'un punt de vista general és significatiu, per exemple, l'abandó escandalós del català que representa la proposta de supressió de les emissores d'expressió catalana de RTVE al Principat de Catalunya¹. Si la RTV de l'Estat, que és pagada per tots nosaltres, vol reduir costos, es veu que la primera cosa que se li acut és suprimir les emissions en llengua catalana. És així com el govern del PSOE concep la diversitat cultural i aplica el seu auto-proclamat «tarannà» federalista (inexistent en la realitat).

Però si entrem en detalls sobre l'ús, fins i tot en els mitjans de comunicació que han de funcionar teòricament en català, podem observar, per exemple, que la llengua dels entrevistadors dels programes ja no és sempre la catalana, sinó que molt sovint els entrevistadors es passen a la llengua espanyola, fins i tot en casos en què la persona entrevistada coneix el català. Més encara: les persones que són triades per a ser entrevistades, molt sovint no parlen el català i s'expressen únicament en espanyol. La presència del català es veu cada dia més reduïda, per mitjà de la introducció progressiva de la llengua espanyola. Els anuncis en què l'espanyol ha substituït el català són cada dia més nombrosos i l'ús de l'espanyol combinat amb el català augmenta. El sùmmum de la manipulació bilingüista el constitueixen aquell nombre important d'elements publicitaris que combinen el català com a veu en *off*, amb el castellà com a llengua dels personatges «de la vida real». El retrocés del català en la publicitat no sembla evidentment el resultat de cap idea normalitzadora dels responsables de la CCRTV, sinó més aviat fruit d'una concepció i d'una ideologia de signe contrari. D'una manera general, podem dir que els usos lingüístics a la CCRTV tendeixen a presentar el català com a incapaç de tenir una existència

com a instrument de comunicació «normal», escampant la concepció de la nostra llengua com una mena de nosa poc útil i fins i tot estenen sentiments de por d'utilitzar-la². No cal dir que aquesta concepció no pot ser més contrària a la normalització lingüística.

Els responsables d'aquest tractament lingüístic en els mitjans de comunicació catalans argumenten que es limiten a «reflectir la realitat». Estúpida constatació que segur que no aplicarien en cap altre mitjà, perquè prou saben que la realitat que exposen en els mitjans de comunicació sempre és ob-

És obligació de la CCRTV fomentar l'ús de la llengua catalana i ser una potent eina de normalització lingüística

jecte de tractament, un tractament que depèn fonamentalment de l'orientació política i ideològica del mitjà de comunicació en qüestió. Es pot argüir que en aquesta mena d'actuacions no hi ha malícia. Vull advertir que el que voldria jutjar aquí no és la qualitat moral de les persones sinó el resultat en la política lingüística quotidiana d'uns hàbits i uns models lingüístics que són fonamentalment negatius. El fet que les polítiques lingüístiques negatives per a la llengua sovint no siguin conscients (no siguin raonades obertament) només ens indica el baix grau de consciència social dels seus responsables; però això no fa pas que els efectes reals deixin de ser greus, ni tampoc fa que els seus autors n'hagin de ser excusats.

El que encara sobta més d'aquesta tendència sistemàtica a la negació d'una existència autònoma a la llengua catalana és que sembla que estigui fins i tot en contradicció amb els objectius manifestats explícitament per la CCRTV. L'obligació de la CCRTV és «fomentar l'ús de la llengua catalana», «ser una potent eina de normalització lingüística»³.

Sovint són les exigències del mercat cultural espanyol (no gens «democràtiques» ni «espontànies») les que marquen les decisions dels nostres «responsables» culturals. El cas del programa espanyolitzador de TV3 que ha estat *Cantamania* és espectacular si ens fixem en el fet, prou denunciat, segons el qual els usos lingüístics només han respost a interessos comercials dels promotors, els quals reduïen d'entrada a percentatges residuals la tria possible de cançons en català. Com es poden qualificar les actuacions que menen a aquests resultats? Alguns parlaran de criteris comercials, uns altres de deixadesa. Jo crec, en canvi, que cal dir les coses pel seu nom: es tracta d'activitats marginadores de la llengua catalana i, per tant, d'un error dins la funció catalanitzadora, que sempre s'ha atribuït teòricament a la televisió pública del país. Si, en comptes de fomentar l'ús de la llengua catalana, es fa a l'inrevés, no s'hi valen excuses ni subterfugis. Es tracta d'un error; i l'error té uns responsables molt clars en els realitzadors i en les persones amb responsabilitats concretes que permeten la continuïtat en la difusió d'aquests programes.

Com a complement de la restricció de l'ús de la llengua catalana, hi ha, d'altra banda, el menyspreu per la correcció de la llengua (salvant excepcions prou conegudes). La gravetat va des de locutors que aixafen la llengua, amb una total desconsideració, fins a polítics que parlen en àmbits formals sense cap mena de cura. Tot això afavoreix un context de menyspreu per la correcció lingüística i es dona via lliure, per exemple, a conductors de progra-

1. Vegeu el comentari àcid i pertinent de l'editorial de Vilaweb del 13 de desembre del 2006.

2. Vegeu «Escampar la por a la llengua», Jordi Solé i Camardons, *Escola Catalana*, núm. 428, març del 2006.

3. *Carta de Principis per a l'Actuació dels Mitjans de Comunicació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió*, 28 de març del 2006, citada per Víctor Alexandre, op. cit. (v. nota 4).

mes que fan un ús patuesitzant de la llengua catalana, parlant d'una manera descurada i passant-se a l'espanyol d'una manera regular i encara volent fer gràcia, creant indubtablement un marc propici per al menysteniment del català i per a la implantació de diferents usos lingüístics que tendeixen a la seva minorització. Un cas sorprenent que mostra una concepció subordinada de la llengua catalana el constitueixen les pronúncies subordinades (és a dir, patuesitzants) de diferents noms o marques comercials, com un conegut producte alimentari anomenat «original» que és pronunciat amb una despreocupació total «a l'espanyola», o aquella marca japonesa «Suzuki», que, contravenint la pronúncia japonesa i universal, coincidint amb la més natural i espontània catalana, és realitzada semblantment amb una extemporània «z» castellana. Evidentment, la ignorància no eximeix tampoc els ignorants (i els seus caps) de la responsabilitat d'aquests errors elementals que cap comunitat lingüística mínimament dignificada no toleraria sense sentir una profunda vergonya.

Aquesta posició concreta envers la forma lingüística tampoc no és innocent. La ignorància o el desconeixement de la llengua o de la funció que han de tenir els mitjans de comunicació en aquest sentit, és responsabilitat també dels polítics que han de vetllar perquè els mitjans de comunicació públics exercixin la seva funció normalitzadora. Com a prova de la voluntat política contrària a la normalització de la llengua catalana, n'hi ha prou d'observar el poc cas que els responsables polítics fan dels nombrosos treballs (periodístics i acadèmics) on s'exposen els errors que es cometen en els diferents àmbits de la formalitat. Si allò que no acceptarien per a la llengua espanyola ho accepten per a la catalana, la ideologia i la responsabilitat dels polítics concernits és ben clara i explícita.

Entre les actuacions contra la normalització social de la llengua cata-

lana hi ha també la lluita contra qualsevol mesura legal que pugui afavorir un cert avanç social de la nostra llengua. Aquesta és la funció dels sectors espanyolistes més fonamentalistes, que s'esforcen perquè existeixin àrees, cada cop més àmplies, de la societat catalana que desconeguin la nostra llengua. El cas del darrer decret espanyol per a l'ampliació de les hores de llengua espanyola esdevé emblemàtic a causa de la confluència de mesures contra el català, la qual cosa revela que els *ciudadanos* fonamentalistes es-

ció lingüística. Tal com hem comentat més amunt, es podria dir que aquestes actuacions es poden atribuir molt sovint a la ignorància i a la desídia; però aquesta valoració és un error, perquè els resultats són molt clars i evidents en el sentit en què evolucionen. No ens podem permetre el luxe de la frivolitat. Cal denunciar les responsabilitats polítiques pels resultats objectius de les actuacions que es duen a terme, com es fa en totes les comunitats democràtiques normalitzades del món.

b) Actuacions contra els referents culturals nacionals i contra l'autoidentificació col·lectiva

Un nombre important dels mitjans de comunicació que s'expressen en català dins l'Estat espanyol no ho fan des d'una òptica que correspongui a la comunitat lingüística i cultural catalana pròpia, sinó que molt sovint ho fan des d'una perspectiva unitarista espanyola. Així ho assenyalen Jordi Berrio i Víctor Alexandre⁴, entre d'altres; les notícies són presentades d'aquesta manera, com essent una part d'un tot que no és català. Reapareixen, per exemple, les «provincies» espanyoles i la Seu d'Urgell és «de Lleida»; la Catalunya del Nord i Occitània són indefectiblement tractades com a «França»; s'evita l'ús respectuós amb la diversitat que constitueix la denominació de

Sant Jordi, de Carles Delclaux

(COL·L. de M. Sayrach)

panyols preparen el terreny amb la seva propaganda demagògica; que el govern espanyol, pel seu costat, dicta un decret; que el servent local (Ernest Maragall, en aquest cas) s'esforça per aplicar amb el màxim d'entusiasme. Paral·lelament, la «premsa amiga» (*El Periódico*, *El País*, etc.) beneeix la iniciativa. La ràdio i la televisió, controlades per aquestes tendències, van, al seu torn, apuntant aquesta nova arbitrariedad abusiva.

Es tracta, doncs, d'una actuació més insidiosa del que sembla, per mitjà de la qual els seus autors s'esforcen per aconseguir l'erosió gradual dels usos lingüístics i la degradació de la correc-

Estat espanyol i es promou l'ús desacomplexat de *Espanya* en el més pur estil franquista: «Aquí a Espanya...», «A Espanya tenim...», etc.

Les intencions d'aquest enfocament són prou ben clares, i les conseqüències que se'n volen extreure, també. En aquest cas, la ignorància no eximeix tampoc de res, i no és altra cosa que una mostra de tolerància, i fins de connivència, amb una ideologia contrària a la nació catalana. D'aquesta manera es pretén la restricció del discurs autònom dins l'àmbit lingüístic i nacional català, continuant el tractament regionalista típic de l'època franquista.

4. Vegeu «Existeixen mitjans de comunicació nacionals?», Jordi Berrio, *Diari de Girona*, 25-1-2006. *TV3 a traïció – Televisió de Catalunya o d'Espanya?* Víctor Alexandre, Proa, 2006. Aquest darrer autor constata que aquesta dèria espanyolitzadora es manté ben exacerbada encara a l'entrada d'aquest any 2007 (<www.elsingulardigital.cat>, 2-1-2007).

En resum: els mitjans de comunicació catalans no són concebuts com a eines de construcció nacional, sinó com a simples vehicles d'informació que serveixen molt sovint per a promoure productes culturals espanyols. Així es pot entendre que la cultura catalana sigui concebuda com a menyspreable pels mateixos mitjans que són alimentats per aquesta comunitat cultural. Les conseqüències d'aquesta concepció autoimmoladora no poden ser més nefastos. És per això que alguns autors han qualificat els propagadors d'aquesta ideologia estúpida de «crentins esfèrics»⁵. Aquesta «autoimmolació nacional» es pot interpretar també com una veritable «desconstrucció» promoguda per raons ideològiques i polítiques, de la qual s'han de fer responsables, sense cap mena de dubte, els sectors pròxims a les posicions de la direcció del PSC-PSOE, com Francesc (Paco) Escribano, Montserrat Minobis i Oleguer Sarsanedas⁶. Segons aquestes anàlisis, de la desconstrucció que comentem, el descens de les audiències no seria un objectiu innocent sinó que seria l'expressió d'una ideologia (aquella que considera que un mitjà de comunicació «regional» ha de tenir un abast sempre menor del que correspon als mitjans d'àmbit «superior»)⁷.

Una altra línia d'actuacions s'adreça a l'aspecte simbòlic. En són àmbits prou coneguts el de les banderes, el de les seleccions nacionals, el de les matrícules dels vehicles, etc. L'espanyolització i la voluntat d'actuar espanyolitzant en aquests àmbits és clara: cal imposar els símbols espanyols a tot arreu i impedir cap mena de manifestació autònoma (per això fins i tot han desaparegut els signes regionals o provincials de les matrícules). Semblantment, també s'exerceixen fortes pressions per a accentuar l'espanyolització dels continguts socials (geografia, història, societat) en l'ensenyament.

El tret més interessant del cas és que amb el govern del PSOE (en els òrgans de l'Estat i en les autonomies) s'ha mantingut la rigidesa nacionalista excloent espanyola (contradient, per tant, la propaganda que aquest partit fa d'una suposada concepció federalista realment introbable). La preeminència de la bandera espanyola és defensada rabiosament, es despleguen maniobres prop de les federacions esportives internacionals per tal d'impedir la més mínima aparició de cap federació esportiva catalana, les matrícules uniformitzadores imposades pel PP es man-

La deixadesa de la nostra identitat lingüística és fruit d'una voluntat planificada de destruir la nació catalana

tenen sense tocar-hi absolutament res; en definitiva, l'uniformisme és defensat a ultrança des de les diferents variants de l'espanyolisme, encapçalades pel PP i el PSOE.

De la mateixa manera, es continua propagant una concepció unitarista i espanyolitzadora de la història i de la realitat; qualsevol característica geogràfica, econòmica, demogràfica, estadística és segregada des de matrius «espanyoles», independentment del grau de fidelitat amb la realitat que presentin.

Alguns analistes, que es mostren com a «innocents» o «neutrals», presenten aquesta espanyolització de la

simbologia i de la informació com a inevitable, pel fet que el marc existent és l'espanyol i les referències han de ser espanyoles «mentre no siguem independents». Aquest suggeriment temptador (pel repte que ens proposa per a alliberar-nos políticament) és realment cínic, perquè amaga la voluntat persistent d'uniformització que hi ha darrere tot el que sorgeix d'unes determinades coordenades ideològiques. La «defensa de la realitat», quan aquesta realitat és opressiva, esdevé una forma patètica de conservadorisme.

La deixadesa de la nostra identitat lingüística, de la nostra història i de la nostra cultura és, doncs, un tot complex que apunta a un mateix objectiu, anunciat explícitament en el títol del present article: destruir la nació catalana, llevar-li qualsevol possibilitat d'autoidentificació i de conscienciament⁸.

c) Actuacions contra el desenvolupament com a comunitat cultural

A part de les actuacions anteriors descrites més per menut, cal considerar la voluntat general per a integrar, d'una manera subordinada i per la força, els Països Catalans dins tot l'aparell polític, legal i cultural del circuit de la *hispanidad*. Això es fa trencant el mercat lingüístic i cultural que ens és propi i tergiversant els continguts de l'ensenyament, elements que es combinen amb la manipulació dels mitjans de comunicació que hem assenyalat.

Cadascun d'aquests instruments compta també amb diferents nivells de col·laboració. Així, la fragmentació del mercat cultural és el resultat del marc legal hispano-francès. Sabem que la Constitució espanyola (que les persones amb un mínim de consciència nacional catalana no haurien d'haver votat mai) s'oposa a la relació entre els diferents Països Catalans. El sistema educatiu (i diferents àmbits del mercat cultural) en resulta així fragmentat, i

5. Vegeu «Desconstrucció nacional (II)», Lluís Montserrat, *Avui*, 31-10-2006.

6. Vegeu «Desconstrucció nacional (I)», Lluís Montserrat, *Avui*, 24-10-2006.

7. Així mateix ho assenyalava Vicenç Villatoro en l'article «La crisi de TV3», *Avui*, 31-12-2006.

8. Podeu trobar una síntesi dels criteris convenients per a un tractament dels referents nacionals, en la ponència «L'àmbit nacional: Normalització conceptual» del Tercer Congrés de Cultura Catalana 1999-2000, publicada (en resum) dins *Països Catalans segle XXI*, El Jonc, 2000; i també (amb el contingut íntegre) dins *Països Catalans i normalització cultural*, Ed. Mediterrània, 2001. Podeu trobar instruments crítics o bé favorables a l'autocentrament nacional en les argumentacions o en el tractament de les dades estadístiques en els webs: <www.contrastant.net> i <www.pauvila.net>.

des dels òrgans polítics de les diferents regions s'actua fomentant aquesta fragmentació (especialment des dels òrgans espanyolistes del País Valencià es fomenta, com sabem, la divisió lingüística). Però el PSOE (i el PSC) mai no ha posat en qüestió els aspectes de la Constitució espanyola que treballen per la nostra destrucció. Tot plegat és, doncs, un estratagema dels espanyolitzadors, de qualsevol mena, per a impedir que la comunitat lingüística i cultural catalana pugui aconseguir un abast important i pugui autoorganitzar-se i normalitzar-se culturalment. Els continguts més generals de l'ensenyament ajuden també a aquests objectius, ja que voldrien relegar la cultura i la literatura catalanes als àmbits folclòric i familiar, tal com ho han assenyalat diferents estaments⁹.

També les actuacions que s'oposen a la integració de la població immigrada en la comunitat nacional catalana van en el mateix sentit. Negant a la nació catalana els instruments de què poden disposar les nacions amb Estat (com Espanya o França), pretenen utilitzar el pes demogràfic de la immigració, en unes condicions desfavorables per a la llengua catalana, com a instruments adjuvants a l'espanyolització (en el cas de l'àrea dels Països Catalans sota l'administració de l'Estat espanyol). Es tracta simplement d'un aprofitament dels fenòmens demogràfics a favor de la nació dominadora, per mitjà d'una adequada manipulació política, tal com s'ha fet en tots els processos de dominació per la força. En aquest cas tampoc no hi ha innocències o ignoràncies que eximeixin els responsables d'aquest altre instrument del crim.

Objectius i responsabilitats

Ja ho hem assenyalat, però hi insistim: totes aquestes actuacions responen a un pla. Però, tal com hem apuntat, no és un pla que es pugui concretar en unes poques persones, ni en un parell de partits, perquè, com hem as-

senyalat més amunt, és un sistema complex de responsabilitats i de col·laboracionismes diversos, generats per anys de dominació. L'espanyolisme (ho descriurem amb una mica més de detall en l'apartat següent) és una ideologia de dominació que es va anar desenvolupant en el moment del desplegament de l'imperi. Es tracta, per tant, d'una concepció profundament antidemocràtica, basada en la imposició per la força.

L'objectiu de totes les pressions que es fan en els més diversos àmbits és

La bandera catalana a Collbaix (Bages), amb Montserrat al fons. Foto: Anna Martí i Guitart

orientar els «súbdits» de les nacions dominades a acceptar la subordinació. L'instrument primordial és estendre la por i afeblir l'autoconsciència. Es vol generar la sensació de minoria aïllada que no té possibilitat de ser lliure, fent percebre la catalanitat com una nosa. En el món actual això vol dir, en la majoria dels casos, abandonar la llengua, subordinant-la a les simples lleis del mercat. Lògicament, aquest condicionament solament permetria el desenvolupament d'un grapat de llengües arreu del món i portaria a l'extinció de la majoria. Els responsables d'aquestes actuacions són diversos i s'escam-

pen en tot un seguit de formes jerarquitzades, que van des dels instigadors dels mecanismes d'espanyolització fins als qui accepten passivament diferents formes de dominació.

Desenvolupar la inconsciència i el cretinisme social és el mitjà més segur per a intentar frenar l'avanç de la consciència social i política, i, per tant, nacional. Des dels programes informatius de ràdio i de televisió fins als mitjans de diversió de masses trobarem pràctiques que són presentades com a simples frivolitats, però que no són altra cosa que instruments de cooperació per a mantenir les formes polítiques i ideològiques de dominació.

No hi fa res que les persones que promouen aquesta mena de programes puguin mostrar-se com a «innocents» a causa de la seva ignorància. La ignorància no eximeix pas de les profundes responsabilitats. Promoure el cretinisme, sabem que és un dels pitjors mals, i no es pot fer ningú innocent del que és realment un «crim de lesa humanitat».

Les ideologies del genocidi

Les ideologies promotores de la destrucció de la nació catalana constitueixen un tot molt més complex que no pas aquella fàcil dicotomia que situa els bons a una banda i els dolents a l'altra de la ratlla fronterera del territori nacional. El focus ideològic de justificació de la destrucció de la nació catalana és, sens dubte, l'estatalisme allà on es produeix. En aquest article tractarem simplement de l'espanyolisme, aclarint que aquesta ideologia, que ha nascut en el si de la nació espanyola (la nació forjada partint d'una matriu hispano-castellana), s'ha propagat d'una manera diversificada també en el si de diferents estaments de poder de la societat nacional catalana i ha pres un conjunt de formes prou variat que no es pot reduir a una sola expressió¹⁰.

El «complex ideològic espanyolista» és, per damunt de tot, una veritable xarxa de complicitats, les complicitats

9. Vegeu «Jornada sobre el mercat cultural català», Tortosa, 11 de novembre del 2006. FOLC (Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana) <www.folc.cat>.

10. En els àmbits dels estats francès i italià serien possibles consideracions semblants.

que es generen dins els entorns pròxims al poder.

Dins aquesta xarxa de complicitats espanyolista podem distingir les expressions ideològiques següents:

- I. Les *expressions de tipus racista*, derivades d'un nacionalisme espanyol excloent monoètnic i monolingüístic. Aquestes expressions ideològiques es manifesten per mitjà d'atacs, insults i exclusió envers tot allò que no sigui hispanocastellà.
- II. Les *expressions assimilacionistes*, derivades d'un nacionalisme espanyol imperialista que té com a objectiu l'homogeneïtzació per mitjà de la incorporació a la nació espanyola de les poblacions culturalment heterogènies o al·lòfones. Aquestes expressions ideològiques es manifesten per mitjà d'una pressió permanent per la imposició lingüística, cultural i ideològica que s'esforça per convertir els territoris heterogenis en part de la nació dominant.
- III. Les *expressions de subordinació* són el contrapunt, també espanyolista, de les expressions anteriors i són derivades de diferents mecanismes d'identificació amb la nació dominant per servilisme, autoodi, alienació o simples interessos particulars (de partit o de carrera política individual).

Aquest conjunt d'expressions ideològiques es manifesten per mitjà de diferents formes d'acceptació de la dominació que van des de la negació de la identitat nacional catalana fins a la formulació de la impossibilitat de modificar les condicions de superioritat de la nació dominadora, o a la conveniència d'establir formes de connivència amb diferents tipus de dominació.

La ideologia espanyolista és, doncs, un conjunt complex de creences i d'actituds que es basa fonamentalment en la fe inamovible en la superioritat de la nació espanyola (hispano-castellana) sobre qualsevol altra forma cultural o lingüística que hagi caigut sota el seu domini. Tant se val que aquesta ideologia sigui més extrema o més disfressada; aquesta

creença en una superioritat indiscutible és sempre un tret ideològic de base.

És per aquest fonament tan bàsicament antidemocràtic que una ideologia com aquesta té dificultats per a estendre's en societats amb un esperit mínimament democràtic, i és per això que l'espanyolisme més descarnat és minoritari en el si dels Països Catalans. Els partits espanyolistes que existeixen entre nosaltres han de disfressar les seves formulacions per a poder tenir una certa implantació social.

Convé que avaluem, doncs, amb el màxim d'objectivitat possible l'abast de les diferents formes d'espanyolisme, començant pel més agressiu de tipus racista que hem exposat en primer lloc. Si ho observem bé, podrem comprovar que es tracta sobretot d'una espanyolitat torturada, particularment agressiva, perquè és la mostra de la seva inquietud pel fet de no poder aplicar amb tanta comoditat allò en què sempre han excel·lit: la repressió directa i sanguinària. Com més forts són els crits, més mostren la seva inquietud davant el fet de saber que van contra els vents de la història i contra els principis de la democràcia, que saben que han de respectar, si més no formalment, dins Europa. No toleren la simple existència de la catalanitat i la voldrien fer desaparèixer com a única mesura política. Aquesta ideologia pròpia del PP (i sectors pròxims) és realment incòmoda i desagradable, però sens dubte és més evident que la ideologia assimilacionista que duen a terme els sectors més perspicaces de l'espanyolisme, representats per les diferents direccions estatals i regionals del PSOE.

En el si dels aparells de direcció del PSOE coexisteixen des de veritables racistes anticatalans (Rodríguez Ibarra, Bono, etc.) fins a una majoria d'espanyolistes assimilacionistes, i això tant en el PSOE central com en les delegacions regionals del Principat, de les Illes, del País Valencià i de l'Aragó. Els dirigents del PSOE (i sucursals regionals) maldaran sistemàticament per introduir els Països Catalans dins la més plena espanyolitat, estenent la influència de la cultura i de la llengua espanyoles arreu del nostre país, permetent,

tolerant o promovent una pràctica que aboqui a deixar relegada la llengua i la cultura nacionals catalanes a característiques subordinades, amb tendència a esdevenir folclòriques i residuals.

La majoria de les actuacions que hem explicat contra la nació catalana, perpetrades en diferents àmbits i en diversos nivells, han estat instigades o continuades per responsables de la direcció del PSOE (i sucursals regionals: PSC, PSPV, PSI, etc.). N'hi ha prou d'observar la política desplegada per gent amb càrrecs de responsabilitat com Caterina Mieras, Escribano, Majó, etc. per a veure quines són les seves orientacions. En el poc temps que fa que governa José Montilla, les seves actuacions (imposant la presència de la bandera espanyola, celebrant la *Constitución*, etc.) han mostrat també, a bastament, el tarannà regionalista-assimilacionista que correspon a un «capità» del PSOE pel que fa a la identitat de la nació catalana¹¹.

Diferents sectors coadjuven a aquesta tasca assimiladora, des dels qui fan tot el possible per oposar-se a l'avanç social de la llengua catalana (com els «ciudadanos», inspirats per personatges com Boadella, Ivan Tubau...) fins als qui neguen veritable caràcter nacional a la nació catalana (com Antoni Puigverd i d'altres, en les seves darreres preses de posició). La *tebiesa* nacional catalana de la majoria dels dirigents d'IC/EUA no fa altra cosa que ampliar el radi d'acció de l'espanyolisme d'assimilació. Cal agrair, però, que en aquests darrers anys les posicions vagin quedant més al descobert i se superin els dobles llenguatges de l'època «gloriosa» de l'oasi català. La desorientació política del regionalisme s'ha traduït darrerament en una certa profusió, en el si d'alguns sectors del catalanisme, de discursos esotèrics o desmobilitzadors, amb relació a la defensa de la identitat catalana¹².

Tanmateix, la característica més rellevant d'aquestes diferents expressions de la ideologia espanyolista és la complicitat que existeix entre elles. No veureu mai cap intel·lectual «espanyolista moderat» que es manifesti amb fermesa o es mobilitzi davant els

11. Les paraules pronunciades per Montilla al Parlament de Catalunya, amb què va exposar algunes mesures defensives per a la llengua catalana enfront dels fonamentalistes («ciudadanos») espanyolistes, no s'haurien d'interpretar més que com un simple *gest* de caire salomònic que no contradiu pas el gruix de la política assimiladora i destructora de la nació catalana que exposem en aquest article i que hem identificat com a pròpia de bona part dels dirigents del partit a què pertany.

12. Es poden llegir fins i tot crides pre-polítiques a l'ànima col·lectiva (vegeu Francesc Puigpelat, «L'ànima de la llengua», *Avui*, 31-12-2006).

exabruptes i insults anticatalans del PP i d'alguns dirigents del PSOE, els quals són sempre considerats simplement com a pintorescos i inofensius, quan en qualsevol estat mínimament democràtic totes aquestes agressions de tipus racista contra els catalans o la catalanitat serien directament perseguïdes per la llei.

Hi ha, encara, com hem apuntat, formes de subordinació que semblen més inofensives perquè es presenten com a nacional-catalanes. Les polítiques espanyolitzadores no podrien prosperar sense la contribució de diferents formes d'acceptació de la subordinació o de condescendència envers les activitats o les organitzacions espanyolitzadores. Així, per exemple, durant molts anys la direcció de CiU ha defensat no sols el marc polític de l'Estat espanyol, que és contrari a la nació catalana com sabem¹³, sinó que ha actuat com un fre per a l'avanç de les posicions polítiques nacionals més conseqüents i fins i tot ha combatut activament les posicions més crítiques i dinàmiques de defensa de la llengua, posicions que ja anunciaven l'agreujament de la situació social de la llengua que tenim avui arreu del territori. Els dirigents de CiU tancaven els ulls davant aquesta situació i intentaven de fer callar a ultrança les posicions crítiques, titllant-les de *catastrofistes*. No es pot negar, doncs, que aquestes posicions de subordinació, promogudes per aquests dirigents, hagin estat, en la pràctica, un suport cap a l'evolució actual i hagin retardat l'establiment d'una política lingüística coherent. Tampoc no s'escapen d'una valoració crítica una bona part dels dirigents d'ERC, els quals, tot i autoatorgar-se el qualificatiu de *independentistes*, posen els seus interessos de partit al davant dels interessos de la nació catalana. Aquests dirigents saben perfectament que, ator-

gant llocs de responsabilitat pública a gent espanyolitzadora del PSC-PSOE, contribueixen a donar armes per a destruir la nostra nació; però miren d'amagar aquestes conseqüències negatives mostrant, igualment com feien els dirigents de CiU, algunes polítiques parcials que poden impulsar¹⁴, excusant-se sovint en fugides d'estudi inconsistents. Ben mirat, l'efecte de la presència d'ERC en el poder tripartit d'Entesa s'ha d'interpretar més aviat (en la mesura en què no denuncien les actuacions que ací exposem) com una mena d'anestèsia, ja que permet que sectors actius de l'espanyolisme continuïn operant contra la nació catalana en qüestions fonamentals, sense que se'n pugui sentir tan clarament l'efecte¹⁵.

De tot plegat se'n pot desprendre la importància que hi tenen també, en les operacions de destrucció de la nació catalana, les posicions d'acceptació o de condescendència auctòctona envers les polítiques d'espanyolització o envers les organitzacions espanyolistes; sense aquesta acceptació *des de dins*, per part dels sectors que s'autodefineixen com a nacional-catalans, de diferents aspectes de la dominació, el procés d'espanyolització tindria moltes més dificultats per a propagar-se.

Des d'un punt de vista més general, cal advertir que molts dels qui actuen a l'espanyola no són altra cosa que víctimes d'una mena de *enamorament interessat*. Els espanyolistes més conspicus presenten Espanya com un negoci pròsper, i se senten beneficiaris d'aquest sistema econòmic i polític que es manté per la combinació d'unes condicions econòmiques de tipus depredador, tant pel que fa a protecció social, com a preservació de l'entorn, com també per la promoció de polítiques neocolonials principalment a Sud-amèrica. Ens trobem, doncs, davant un *amor per interès* que

no deixa de ser una mica cec, perquè aquesta ceguesa no permet de veure el llautó a un sistema realment fràgil que ja comença a quedar en evidència en les revoltes que a Sud-amèrica posen en qüestió els privilegis neocolonials, i que també ensenya les vergonyes al nostre país; vegeu, si més no, les darreres misèries de la RENFE, d'AENA (aeroports), de Correus, de Telefònica...

Aquest seguit de despropòsits i d'enganys, per a la majoria de la població, únicament s'han pogut mantenir per una política de propaganda ideològica en un doble sentit fonamental: el ferri control dels mitjans de comunicació i un esforç permanent per la despolitització (o, cosa que és el mateix, la cretinització que hem esbossat) d'una part no negligible de la població. Un bon nombre dels programes de ràdio i de televisió promoguts al llarg de la darrera època en són un exemple prou evident¹⁶.

Defensar el dret democràtic de viure i decidir

El futur de la llengua i la cultura catalanes està lligat, d'una manera indefectible, a una vida nacional lliure. Sols una nació lliure i interrelacionada (és a dir, constituint un sol mercat lingüístic i cultural unificat i fluid) podrà desenvolupar-se en el món competitiu i globalitzat d'avui. L'avanç social de la llengua catalana no es produirà pas per mitjà de crides a la bona voluntat, adreçades a uns governants que en són els mateixos depredadors, sinó endegant un projecte polític nacional clar. La *despolitització* que preconitza algun dels dirigents d'ERC (com Carod-Rovira) té tot l'aspecte d'un abandó de les tasques de construcció nacional. És cert que cal que la defensa de la llengua no pertanyi a cap partit en concret, però el que és indubtable és que cal que s'associï políticament a un mo-

13. Vegeu tan sols el text de la Constitució espanyola i el conjunt de la legislació lingüística escandalosament desigualitària durant tota l'època de governació convergent al Principat. Cal valorar, però, com un element positiu de la política de l'àrea d'ensenyament de CiU, la immersió lingüística, un objectiu que cal avui defensar contra els atacs espanyolistes; però en conjunt el balanç global és clarament insuficient a causa de la condescendència que ha mantingut la direcció de CiU envers el marc polític general espanyolitzador.

14. Les possibilitats d'una política prou potent que pugui contrarestar les inèrcies que hem exposat semblen difícils, per exemple, des de la nova conselleria de Cultura i Mitjans de Comunicació si es manté en el perfil polític baix (*light*) i tecnocràtic (economicista) que sembla apuntar-se.

15. Convé avaluar adequadament la gravetat d'aquestes polítiques de subordinació, gravetat que caldria que rebés crítiques polítiques persistents i serioses que obliguessin a la renovació necessària de la política nacional-catalana, que conduís a una transformació en profunditat de les organitzacions existents o a l'aparició de noves organitzacions que n'ocupessin l'espai. Les maniobres de tota mena que han envoltat els debats recents entorn de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya han estès dins una part de la ciutadania un cinisme insà que sembla que consideri lògic que els partits polítics mantinguin posicions i pactes incoherents. Aquesta *condescendència amb els condescendents* (envers les polítiques espanyolitzadores) amplifica, si cal, encara l'abast de les àrees de permissivitat per a les polítiques assimilacionistes.

16. Aquest objectiu lligaria amb el qualificatiu utilitzat per Lluís Montserrat relacionat amb la nota 5, el de *cretins esfèrics*, designació que serveix per a descriure la manca de consistència dels criteris d'un nombre prou important de persones que controlen els ressorts de la *creació cultural*.

del de societat més just i democràtic, de manera que el futur de la llengua es trobi vinculat a unes perspectives col·lectives més lliures¹⁷.

Josep Gifreu formulà en un darrer article, d'una manera ben explícita, com un objectiu a defensar, el dret a la creació d'un Estat propi¹⁸. Ara bé, per a avançar cap als nostres objectius en l'àmbit lingüístic i cultural no cal esperar fins al moment en què aconseguim un nou marc polític propi i lliure. Mentrestant hem de treballar amb tenacitat, però també amb naturalitat, per viure la catalanitat, per defensar-la i per promoure-la, amb el convenciment que només serem un país lliure portant a terme una tasca seriosa i permanent de construcció nacional.

No es tracta, a la meua manera de veure, d'una qüestió que es pugui reduir a un àmbit intel·lectual o cultural que afecti unes simples minories. Cal tenir en compte, d'acord amb el que hem exposat en descriure actuacions que

tendeixen a la destrucció de la nació catalana, que l'ensenyament i els mitjans de comunicació han de ser objecte d'unes dinàmiques intenses de renovació i de reorientació. La feina duta a terme pels ensenyants arreu dels Països Catalans en defensa de la llengua catalana ha estat fins avui molt important i nombrosos professionals de la comunicació han desenvolupat una influència considerable. La construcció nacional necessita ara un treball sistemàtic i durador d'estructuració nacional en llengua i en continguts, tant de l'educació com dels mitjans de comunicació, de manera que pugui incidir positivament en el conjunt de la població. I aquesta tasca ha de comptar amb el suport actiu de tothom.

Des del punt de vista social i polític general, hem de ser conscients que ens trobem davant una confrontació molt seriosa que abasta molts àmbits de la nostra vida col·lectiva, una confrontació entre dos models de país contra-

posats: d'una banda, hi ha els sectors espanyolistes (i els seus aliats d'alguns Estats europeus jacobins), que ens voldrien reduïts a simples consumidors, espanyolitzats i desmobilitzats, en un estat de cretinisme anònim; és cap aquí que ens voldrien portar un bon nombre de dirigents de la política estatal i autonòmica, conscientment o per inconsciència supina. I, d'altra banda, hi ha la societat civil catalana (amb nombroses organitzacions populars de base i una part important de militants i de votants de diferents partits), que no acceptarà passivament aquest cul-de-sac a què ens voldrien encarrerar. La proposta nacional catalana és una proposta contra l'horror i per un futur més just i lliure; i, com a tal, està destinada a tenir un suport importantíssim dels sectors populars més diversos, arreu de la nostra nació. Només cal que cadascú s'armi amb el valor i l'enteresa moral necessàries per a defensar-la d'una manera organitzada i col·lectiva. ◆

17. Vegeu arguments interessants de Salvador Cardús «En el futur de la llengua ens hi va el futur com a poble – S'ha acabat el bròquil», *Avui*, 29-12-06.

18. «El dret d'Estat», Josep Gifreu, *Avui*, 7-12-06.